

HORSENS- HAMMER ÅRBOG 1989

Elev på Langholt Hovedgård

1930-31

Johannes Mortensen, der her fortæller om sin tid som elev på Langholt Hovedgård, var i 32 år - indtil 1977 - inspektør på Bjørnsholm. Han har derefter virket som driftsleder på landbrugsmuseet Hessel. J.M. er født 1911.

Hst.

En dag kom jeg forbi Langholt Hovedgård og kiggede ind i gården. Jeg holdt der i ti minutter uden at se et menneske. Da kom jeg til at tænke på, at jeg den 1. november 1930 mødte der på gården som landvæsenselev. Havde jeg dengang set ind i gården i ti minutter, ja da ville jeg have set folk på færde, uanset tidspunkt på døgnet.

Det er selvfølgelig mange år siden, men alligevel: en utrolig stor forandring er der sket i den måde, man drev en stor gård på, fra dengang og til nu, en stærk udvikling på så relativ kort tid.

Langholt Hovedgård var på 243 ha ager, 157 ha eng og 75 ha skov.

Ejer var dengang godsejer Ahlmann Lorentzen. Den daglige drift blev forestået af forvalter Bay, som jeg havde mest med at gøre.

Vi var dengang ca. tredive mand i materialen foruden seks-syv stykker i kostalden, og der var mejeristen og mejerieleven, gartneren og gartnerereven, så var der to chauffører, og til at sørge for alle de mennesker var der ti piger.

Der var elleve spand heste og en traktor, Fordson model 1930, til markarbejdet. Til at køre de elleve spand heste var der otte elever og tre karle, dertil kom en fast stab af husmænd og daglejere, om jeg så må sige - til håndarbejdet.

Der var en stor kobesætning af meget høj kvalitet, kendt over hele landet og en - efter den tids forhold - stor svinebesætning. En meget stor del af arbejdet på gården gjaldt den opgave at skaffe føden til besætningen.

Arbejdstiden var om vinteren fra kl. syv til tolv og fra et til fem, fra 1. marts til kl. seks, en arbejdsuge på 60 timer.

Maden var meget enkel, vi fik syv middagsretter om ugen, ens for alle uger i hele året. Det var egentlig meget rart, vi vidste altid, hvad der var på bordet, nemlig:

mandag: stegt flæsk	fredag: frikadeller
tirsdag: fisk	lørdag: kålsuppe
onsdag: pandekager	søndag: flæskesteg
torsdag: sylte	

Morgen og aften fik vi fire halve med pålæg, og ellers brød uden pålæg efter ønske - med eget sukker på. Puddersukker kostede 12 øre pundet. Til maden fik vi skummetmælk eller kaffe, også efter ønske. Vi fik hjemmebagt brød, nogle ordentlige halvstykker. Melet til rugbrød og sigtebrød blev malet på gårdens egen vindmølle. Jeg mener, der blev bagt en gang om ugen. Jeg husker i hvert fald det nybagte brød, det laves ikke magen til i dag. Der bryggedes øl til fri afbenyttelse. Ja, vi levede af gårdens produkter.

Tiden ind til jul foregik udendørs med roeoptagning, mergelkørsel og pløjning. Når vi kom fra marken, red vi gennem en dam for at rense hestenes ben for mudder, en god skik. Der var aldrig noget i vejen med hestene, selv om de blev brugt hårdt. Vi havde store gode vallakker, der kunne bestille noget, og de var velfodrede. Vi måtte gerne køre i trav, når vi blot gik ved siden af vognen, så kørsel i trav forekom ikke. Det gjorde, at hestene virkelig kunne skridte af.

I julen lå arbejdet stille til 3. januar. Da begyndte vi at tærskede med det store tærskeværk, der blev trukket af gårdens lokomobil. Vi kunne tærskede op mod tre hundrede tønder om dagen. Det lyder ikke af så meget i dag, hvor en moderne mejetærsker kan klare ca. det samme i en time. Kornet blev hejset op på magasinet med en hest. Den gik frem i en lang snor, der trak sækken op til lemmen. Så skulle det gå stærkt med at få sækken ind, for tilbage toget skete, straks når hesten mærkede, at sækken var i top, meget snildt.

På gården dyrkedes et stort areal med kartofler til spritfabrik, og et mindre areal til tidlige kartofler. Alle sættekartofler blev forspiret i mange kasser i et drivhus med varme. Når spiringen blev sat i gang, skulle kasserne flyttes, så den øverste kom nederst i næste stabel. Derved blev spirerne lige lange til sætningen, der foregik med håndkraft.

Den store besætning tog megen tid; der skulle køres roer ind, der skulle køres hø fra høladen og halm fra halmladen. Vinteren 1930 - 31 blev meget hård, så der gik megen tid med snekastning på

de fem km til byen, som gården selv skulle sørge for. I en uge var der så meget sne, at vi måtte køre mælken i slæde til stationen i Vodskov. Det skete om aftenen, for at den kunne nå frem tidlig morgen i Aalborg.

Vi havde selv mejeri. Kølemaskiner var ikke almindelige dengang, så der skulle tages is op fra en dam. Denne is blev pakket ned i en kule isoleret med tørvesmuld. Den skulle holde sig i et år, hvad den også kunne. Mælken blev solgt i Aalborg som børnemælk. Den blev hver morgen tidlig kørt ind i en meget fin ny Ford med Langholt malet på siderne. Mælken var selvfølgelig under stadig dyrlægekontrol. Ligesom kørerne skulle holdes helt rene. Der skulle megen halm til.

Hver uge indtil 1. april blev der fra Langholt Station leveret en vognladning kartofler, 120 tønner, så der skulle seks hestevogne til for at fylde jernbanevognen. Kartofflerne gik til spritfabrikken i Aalborg. Kraftfoder hentede vi ved stationen, det var ikke sjældent, at der kom en vognladning.

For første gang i min tid havde jeg varme på værelset. Når vi kom hjem fra marken, var der lagt ild i kakkelovnen, og der var båret tørv ind, så vi skulle bare selv fyre. Det var selvfølgelig fantastisk på den tid. Kom man våd hjem fra marken, så kunne tøjet være tørt næste morgen. På den tid måtte man mange steder igen i det våde tøj og håbe på tørvejrr, så tøjet kunne tørre på kroppen. Men altså ikke sådan på Langholt Hovedgård.

Der var ca. 160 malkekøer, der blev malket med håndkraft af 12 piger og koner tre gange dagligt: 2.30 om morgenen, igen kl. 10.30 og kl. 6.30 om aftenen. Tre gange malkning giver lidt mere mælk, og da næsten alle tyrekalve blev solgt til avl, skulle ydelseren være så stor som mulig. I det hele blev alt på gården passet optimalt.

Da kørerne skulle på græs første gang, blev hele flokken lukket ud på den store gårdsplads, hvor alle mand skulle holde dem inde og passe på, at de ikke faldt i den dam, der var midt i gården. Efter træningen i gården blev alle sluppet ud i engen med en hyrde og en dreng til at være hos dem dag og nat hele sommeren. Om vinteren skulle hyrden strigle og børste køer hver dag. Tre gange i døgnet kom kørerne hjem og blev malket til de tider, der tidligere er nævnt.

Forårsarbejdet var meget traditionelt. Derefter kom roetiden.

Eleverne tyndede roer på akkord, 20 øre pr. 100 favn. Man kunne på en lang aften tjene to kroner. Det var meget, idet lønnen var 450 kr. for et år.

Der var ungske i Skanderborg sommeren 1931, og selvfølgelig skulle Langholt udstille, nemlig tre tyre og to hold kvier. Vi var fem elever, der var udtaget som trækkere. Det var en stor oplevelse at være med. Vi fik hver 50 kr. til forplejning i ungske-dagene, det var ikke mange penge. Det var derfor nødvendigt at tjene noget i roerne.

Vi trak dyrene til Langholt Station dagen før skuet. De blev læsset på banevogn og om natten kørt til Skanderborg. Der trak vi dyrene til ungskepladsen. Efter skuet gik turen hjem på samme måde. Vi skiftedes til at være i vognen ved dyrene. Hele turen til ungsket tog seks dage. Ugen efter gik turen til dyrskue i Aalborg på samme måde. Det varede dog kun to dage, og vi kunne nøjdes med at stå tidligt op fredag morgen og komme sent hjem lørdag aften.

En anden oplevelse var modtagelsen af hundrede sortbrogede kvier af hollandsk race. De kom fra Sverige med skib til Frederikshavn, blev kørt med tog til Langholt Station. Derfra trak vi dem hjem til gården Striben, som dengang hørte under Langholt. Dette var begyndelsen til "hollændere" i Danmark. 30 år efter var der ikke andet sortbroget kvæg i Danmark.

Der hørte 300 tdr. land eng til gården. På en del af engen gik køerne, og på et stort areal blev der slået græs til hø med slåmaskine. Høet blev stakket med greb, kørt hjem og knoklet op i stakladen, et stort arbejde. Og da sov vi godt om natten. Jeg husker, at vi fik tre nye slåmaskiner med lukket gearkasse, det var en fin ting dengang.

Vi høstede med selvbinder, tre hestebindere og en noget større traktorbinder. Hestene gik i tre timer, så kom en ny mand med friske heste og en skarp kniv. Tre timer var nok for et spand heste, der gik uden ophold.

Vi var to på traktorbinderen, her skulle der også slibes knive. Jeg sad på traktorbinderen. Vi fik halvanden krone for at køre efter aften, så længe vi kunne se.

Vi kunne tjene 50 øre ved at smøre seletøj en gang om måneden. Så var seletøjet altid blødt for hestene at gå med. Hestene havde næsten aldrig fri. Der var altid noget at køre efter. Men

som før nævnt: de var velfodrede og kunne holde til meget hårdt arbejde.

Der var altid rent og god orden om husene og i gården. Kørte vi halm eller andet, der gav uorden, kom der straks en mand med trillebør, skovl og kost og fejede op efter os.

Efter høsten kom den store dag, hvor der blev holdt avlsdyrauktion over tyre og søer, en tradition, som var mange år gammel, og som trak købere til fra store dele af Jylland. Min far købte sin tyr på Langholt. Der var telt i gården, så man kunne blive betjent på alle måder. Jeg mener at kunne huske, at der blev solgt omved 50 tyre og et lignende antal drægtige søer. Det var i hvert fald en stor dag. Da nu teltet var der, blev der holdt høstfest for alle, der havde været med til et eller andet i årets løb vedrørende gårdens drift.

Efter høst var alle i gang med at behandle markerne med skrælpløjning og harvning, med at forberede næste års avl med ukrudtsbekæmpelse (uden sprøjtemidler) og med at så vintersæd. Og på mange tønder land skulle der tages kartofler op, de skulle kules ned, til de efterhånden kunne leveres til fabrik.

Første november 1931 forlod jeg Langholt Hovedgård, og jeg var en stor oplevelse rigere.

Oktober 1987

Johannes Mortensen

Kunstnerliv i bakkerne

Af Renal Bache

Omkring århundredskiftet lå Hammer Bakker som et mørkt, lynggroet øhav over de flade enge ved Vodskov. Vestenvinden havde frit løb mellem kullede høje. Kun hist og her rendte den panden mod lidt spredt bevoksning eller et vigende, lyngklædt tag.

Den kom uhindret på besøg ved små fattige hjem, bankede på lave bræddedøre og pikkede på små skæve vinduesruder hos Vild-Stine, Mørk-Kjesten, Gjølbo-Karen og Grønländeren. Den fløjtede monotont omkring eneboerens hus ved den gamle kongevej og pustede drilsk til sandet i de smalle stiernes nervetråde.

En ydmyg, krumsluttet verden, men i 1904 kom en flok kunstnere hertil og vristede døren til den på klem, og i årene derefter pressede de den langsomt og tålmodigt højere og højere op, indtil den endelig stod på vid gab.

Egentlig startede det i København, i Marianne Viges og fru Resen Steenstrups kunsthandel. Der samledes en række kunstnere, der alle bar på drømmen om engang at finde tilbage til det helt enkle, naturgivne og jordnære. Om at leve midt i en svindende tid og fortælle om den i ord og billeder.

"Den danske Millet", maleren Jens Viges kone, kendte fra sin opvækst i Brønderslev svaret. Sammen med blandt andre Niels Bjerre og Resen Steenstrup lejede ægteparret sig ind i et lille hus, der dengang lå ved Lindetræet umiddelbart syd for Den røde gård i Gl. Vodskov. Herfra begyndte de at udforske bakkerne, og i årene der-

efter udvidedes kredsen med malere og billedhuggere som Rud. Petersen, Schlichtkrull, Jens Lund, Hansen Jacobsen og Larsen Stevns, suppleret med skrivende folk som husmandsdigteren Johan Skoldborg og stjernetyderen Thøger Larsen.

Det blev til en kunstnerkoloni, der nok, som fællerne i Skagen, hentede inspiration og motiver i den dagligdag, der omgav dem, men modsat Skagen-malerne søgte de ikke det heroiske eller romantiske i hverdagen. For de fleste af dem drejede det sig om den jævne, usminkede gengivelse af det, der stod mulden og muldets menneske nær.

Det var husmandskunstnere, der møjsommeligt ørkede den stridige jord, og som en naturlig konsekvens af det var der da også langt fra "Hip,hip, hurra"-miljøet og champagnegilderne i Skagen til det stilfærdige kaffedrikning og familiehygge i Hammer Bakker.

Kolonien var helt og aldeles Marianne Viges værk. Under hendes omsorgsfulde og varsomme hænder groede den op og fik sin helt særlige karakter. Flere af kunstnerne: Schlichtkrull, Jens Lund og Hansen Jacobsen, blev bofaste, og selv fik ægteparret Vige tidligt egen sommerbolig, hvor gæstfriheden var legendarisk og gæsterne legio.

Selv efter Jens Viges død i 1912 vedblev fru Marianne at være det samlende midtpunkt. Vel var hun ikke netop verdens bedste økonom, men en seng og en kop kaffe fandt hun altid udvej for, og kunstnerne kom vandrende til hendes hus og øste af hendes overskud af menneskelig styrke og omsorg.

På bænken uden for hendes hus sad Thøger Larsen og skrev. Blandt andet "En løvfaldsdag", der indledes sådan:

Højt i skovens toppe
 slider jordens blæst.
 Dybt i skovens dale
 Sol og stilheds fest.
 og han sluttede:
 Gamle dages solskin,
 tusindårig fred,
 her, hvor alt det tabte
 saligt synker ned.

Skønt kun løsere tilknyttet kolonien kunne Niels Larsen Stevns på mange måder stå som fællesnævner for dens kunstnere. Tro mod sit almuesind forblev han gennem mange år, trods sit lysende talent, tjener og fødselshjælper for andre, og hele hans indstilling til arbejdet var gennemsyret af dette almuesind.

Hver morgen begav han sig ud i bakkerne, satte staffeliet op og begyndte tålmodigt på dagens dont. Med sin spidse pensel blandede han sirligt farven på paletten. Så den grundigt an. Blandede, vurderede. Blandede igen, indtil han endelig med et fast, kort strøg føjede endnu en klang til de forrige.

Om middagen kom hans kone vandrende ud til ham med madspanden, som husmoderen til høstfolkene.

Så enkelt og ligefremt, så ukrukket var livet blandt kunstnerne i Hammer Bakker. Det var alene arbejdet det gjaldt - at lytte sig ind til vækstens rod og gro med dens sindige vækst.

I 1926 kom det sidste medlem, billedhuggeren William Jessen, ind i kredsen, og fra 1941 boede han og fru Alice, plejedatter af fru Vige, fast i den rødkalkede "Skulpturgården" i Gl. Vodskov.

I dag er han den eneste, der er tilbage. Fru Vige og Schlichtkrull døde i 1945, og dermed brast de sidste bånd. Kunstnerkolonien blev historie.

Schlichtkrull blev begravet en kold dag i vor mismods sidste vinter. William Jessen beretter:

- Vi bar hans kiste ud under det lave tag. Alle lys var slukket. Der var fuldmåne, og inde over Aalborg hylede sirenerne luftalarm. Til lyden af larmende våben og med eksplosionernes lynglimt i ryggen gik vi bag den skrumpende hestevogn gennem bakkerne til Hammer Kirke, til en sidste afsked med den sidste maler.

De mørke, kullede bakker er forlængst blevet ofre for den grønne pest. Bortset fra en oprindelig stump natur i nordkanten er området forvandlet til skov. Vild-Stine og Mørk-Kjesten er forlængst borte, og Marianne Viges sommerbolig er jævnet med jorden.

Vel holdt bakkerne længe stand, men til sidst måtte de bøje sig for det uundgåelige fremskridt. De har på godt og ondt skiftet vadmelsdragten ud med nutidens spraglede fritidsdragt, arbejdsom dagligdag med bøgegrønne sommerglæder.

Tilbage står kun halvglemte billeder og så godt som usporlige hustomter.

Renal Bache er kunstmaler.

Hst.

„Jeg har ringet solen op og vil ikke have en bøde”

Det følgende stod at læse i Aalborg Stiftstidende 13. marts 1967. Læge Erling Fischer (1917-1981) fortæller her løst og fast om mennesker, han har mødt i og omkring Vodskov.

Hst.

I gamle dage stod der sjældent noget om Vodskov i alle landets aviser, men en dag stod der pludselig en lille historie om ringeren og graveren, Anders Andersen, der stadig bor i sit hus ved indkørslen til Den røde Gård i Gammel Vodskov.

Da han startede på sin cykel for at ringe solen op, råbte Thorvald Andreasen fra indkørslen til gården, om han ikke kunne dreje ned om købmanden på hjemvejen og hente ham en pakke skrátobak.

Anders kørte op til kirken, som Jensen Klint jo havde bygget ikke mange år før, ringede solen op, skønt vintertusmørket stadig lå over den lille klat huse, der dengang var Vodskov. Så cyklede han ned ad bakken, men da han kom til landevejen, mødte han en landbetjent, som råbte ham an, for han havde ingen lygte på. - Jeg må desværre give dig en bøde, sagde betjenten, det er for mørkt til at køre uden lygte. -- Nå så det må du, svarede Anders, da har jeg ellers lige ringet solen op.-

--Det måtte betjenten bøje sig for.--

Solen er blevet ringet op og ned nogle tusinde gange siden (i de senere år af hans altid veloplagte datter, der har overtaget faderens embede - også som graver), men jeg har kun haft lejlighed til at høre de sidste 7000 gange op og 7000 gange ned.

Kaffe i cirkus.

Da jeg kom til byen for en snes år siden, residerede Maren endnu på Den røde Gård sammen med før omtalte Thorvald. Endvidere bestod husstanden på den berømte gamle gård af den nuværende ejer, Holger, samt Johanne Dahl, som hvert år kom til os med nyudsprungne syrener. Eller hun medbragte en pose æg, når hun kom i konsultationen. Gode rester af gammel skik. Johanne bor endnu på den gamle gård, der rummer så mange fine møbler fra fjerne tider. De værnes nu af Jutta og Holger Andreasen, men Thorvald er borte, og Maren længe før han. Hun var en særpræget stout skikkelse, der yderst sjældent for-

lod gården. En gang gjorde hun dog, for da blev hun inviteret til kaffe i en cirkusvogn i Aalborg. Det hang sådan sammen, at Axel Steens datter blev gift ind i Cirkusfamilien, og familien Steen boede jo i Vodskov. Folketingsmand Oluf Steen blev den mest kendte af de børn.

Jo, kaffe i en cirkusvogn, kunne lokke Maren ud af gården, men noget så ekstraordinært skulle der også til. Det faldt i min lod at skrive hendes dødsattest, og dermed dødsattesten over den gamle form for liv.

Og mange andre af de gamle, særprægede mennesker er gået bort i løbet af de sidste 20 år. Lærer Ersted og hans kone er to af dem. Mindet om dem værnes endnu af datteren Marit Ersted, der bor i forældrenes hus på Mirabellevej. Her hænger mange af Erstedes smukke træskærerarbejder med bibelske motiver. Han var en stor og levende personlighed, var Ersted. Først havde han præget Vodskovs beboere, fra de var små i den gamle skole, der lå over for hjørnet af Bygmarken og Havremarken, og i sit otium var han åndsfrisk og fortalte livfuldt om gamle dage, også skriftligt i bogen Ringen, som William Jessen udgav. Hvis jeg ikke husker meget galt, var det ved sin 90-års fødselsdag, han holdt en tale så klar og frisk, som om han kun var 60.

En fyrretræskiste.

Der var mange andre gamle i Gl. Vodskov, jeg kan ikke nå at nævne dem alle. Nede omkring det nybyggede vandværk lå der nogle små huse. I det ene boede "Stue Fåer". Ham ejer jeg et minde om, en stor fyrretræskiste med buet låg. Jeg ødelagde den straks ved at male min fordums adelige families våbenskjold på låget. Nå, det kan vel skræbes af igen med lidt tålmodighed.

I et andet hus, hvor nu gartner Henriksen bor, levede Torn Anders Peter, tilgroet i snavs, men det hørte med til hans særpræg. En anden gang vil jeg gerne fortælle de ting, Anders, graveren, kan huske om ham, men nu kun det lille træk, at han en tid arbejdede som alt-muligmand hos købmanden, der boede i huset ved hovedvejen, hvor centralen var til for nylig. Hans løn var ikke stor, men den inbefattede fri adgang til brændevinstønden, så Anders Peder måtte hen på eftermiddagen gå op og lægge sig i udkanten af bakkerne for at komme nogenlunde ædru hjem.

I Gl. Vodskov boede dengang som nu billedhuggeren og bogtrykkeren William Jessen. Han var tilflytter, men for mig, der var helt ny,

hørte han ligeså godt med til stedet som de andre. Det var et eventyr at komme ind til ham og fru Alice. Altid skete der noget spændende, nye billeder blev malt, figurer voksede frem, eller digtsamlinger blev trykt. Og stedet har ikke siden tabt sin fortryllelse. Jessen, nu 20 år ældre, eksperimenterer stadig med former og farver, altid optaget af livets forunderlighed.

Han var i sin tid en af dem, der værnede om Flyet, en lille dam på en lille plet jord, der nu er jævnet af Tingvejen. Han var med til at få rejst stenen til minde om Danmarks befrielse i 1945. Nu er den flyttet et lille stykke fra Flyet over på en trekant for enden af Mirabellevej.

Verden bygges med lov.

I det idylliske hus Birkebo nær Den røde Gård boede håndværker Bendsen, en håndværkets mester af format, der kunne og stadig kan få noget smukt og godt ud af et stykke træ eller et andet materiale. Nu har han bygget sig et hus ved Drøvten. Som kasserer i Een Verdens afdeling her har han været den, der tog det hårde slid i den del af fredsarbejdet her på egnen. Han kørte med mig på de mange, lange ture rundt til Vendsyssels forsamlingshuse, da Een Verdens-tanken endnu var ny og vakte modstand. Han var med, da vi flyttede en stor sten fra en skrænt ved Vesterbæk oppe i Hammer bakker til pladsen foran HHI's sportsplads ved hovedvejen. Den står stadig der og fortæller, at: Med lov skal verden bygges.

Endnu ligger Gl. Vodskovs yndige kæde af gårde og huse nogenlunde uberørt med Østerbakkens skovklædte højde som baggrund. Men det er en belejret landsby. En hær af huse samler sig på skråningerne - parat til at indtage idyllen og opsluge endnu en plet af det, der var engang, landsbysamfundet.

Yderst mod nordøst, bag Jessens Skulpturgård, ligger Anders Knudsens gård, amerikafarerens. Han og hans kone er også nogle af de gamle på stedet.

"Anstalten" kommer

For en snes år siden så, man ikke meget til "Anstalten", som den blev kaldt dengang. Kun sagfører Olesens hvide villa lyste mellem træerne, men snart voksede nogle store afdelinger op, på toppen af en bakke i udkanten af terrænet. Forsorgscentret kom ind i billedet, især om aftenen, når lysene strålede fra plejerske-boligens

vinduer. Det gør de stadig, og forsorgscentret vokser stadig, nu også ud mod den yndige mose ved Valstedhus, hvor mange kunstnere har virket, Jens Lund blandt andre.

Fra Gl. Vodskov kunne man komme ned til stationsbyen ad Drøvten. Den hed sådan, fordi man drev kvæget ad den ned til engen på den anden side af landevejen. Det var en vidunderlig vej at se på for 20 år siden, men sandet og ufremkommelig. Den var omgivet af skrænter og volde, hvor alskens dejlige blomster voksede. I vejens sand kunne man ikke cykle, men på den vestlige skrænt snoede der sig en vildsom cykelsti, der udfordrede dristige cyklister til at udvise vovemod.

I det gamle hus, der ses for enden af Drøvten endnu, nar man kommer nede fra stationsbyen, boede sagfører Olesens gartner, Holm og hans kone. Han vidste meget at fortælle om sin fordums, så sagnomspundne arbejdsgiver sagfører Olesen, der kom til at eje en stor del af bakkerne, han som byggede skolen og kirken, og som startede "Anstalten".

Holms navn leder tanken ned til Vodskov Central, der nu også er gået over i historien. Men for blot 20 år siden brugte man sjældent telefonnumre her. Man sagde: Må jeg snakke med Jakob Kristensen, og så fik man møbelfabrikanten. Men en dag kunne man sige: Må jeg få vognmand Holm, og så fik man den besked, at han ikke tog telefonen i dag, for der var ferniseret i stuen. Chr. Holm er gartnerens søn. Nu er han rutebilchauffør og er med i den nye udvikling, at Vodskov for en stor del kommer til at bestå af mennesker, der arbejder i Storaalborg. Men jeg har slet ikke nået at fortælle om stationsbyen, Vodskov. Det må vi gemme til en anden gang.

Vodskov kirke

Det følgende var trykt i Aalborg Amtstidende 1959 i anledning af Vodskov kirkes 50-års-dag. Det er skrevet af diakon Svarre, der havde Amtstidendes lokalredaktion i Vodskov.

Hst.

Mægtige klokker! Herlige treklang!
Kald paa hver en i den lille by
op til den lyse, skønne kirke,
under dens hvælvinger søge.

Det var den første jul, vi jer hørte,
derfor vel klang I allerbedst.
Thi jeres tone saa mange førte
ind til at holde julefest.

Saadan nynnede en kvinde i Vodskov, mens hun juleaften 1909 gik i sit køkken og lavede til jul, mens familien var til den første julegudstjeneste i den nye smukke kirke, som i denne maaned passerer 50 aarsdagen. Kvinden lever endnu i Vodskov; hun ved godt at sangen ikke blev baaret af den højere poesis vingesus, men hendes vers, otte ialt, blev inspireret af lyden af kirkens tre klokker - og 2. januar 1910 blev versene trykt i Aalborg Amtstidende som en beboers tak til sagfører Anders Olesen for den smukke kirke, han rejste.

50 aar er ikke nogen lang tid for en kirke. Mange har lagt syv-otte sekler bag sig, og Vodskov Kirke er som et barn at regne mellem sine ærværdige brødre i sognet. Alligevel festes der søndag den 7. juni, da 50-aarsdagen passerer. For 50 aar er lang tid for en ung by som Vodskov, og grunden til festen er god, for det er ikke mange steder man kan glæde sig over en saa smuk og festlig kirke, som beboerne i Vodskov kan det.

Tanken slog rod.

Det begyndte en efteraarssøndag i Rærup Brugsforening 1903. Lærer Ersted var til eftermiddagsgudstjeneste i Hammer Kirke, spadserende gennem bakkerne. Fru Ersted og fru Nymark, der da var uddeler i brugsforeningen, sad og ventede med eftermiddagskaffen. Det trak noget ud inden Ersted kom. Vejen var lang og træls.

Helt naturligt faldt derfor talen paa, at det ville have været meget lettere, hvis der havde ligget en kirke i den sydlige del af sognet, særlig nu, hvor der, efter at Sæby-banen var anlagt, skete saa stor udvikling i Vodskov og Rærup. Det var ogsaa helt naturligt, at damerne nævnte det for lærer Ersted, da han kom fra kirken og lige saa naturligt var det, at naar man fik tanken om at bygge en kirke, saa blev der ogsaa tænkt paa penge og derfra gik tanken ogsaa helt naturligt til sagfører Anders Olesen. Lærer Ersted gik til sagføreren og nævnte for ham, at man manglede en kirke i Vodskov.

-Vil der komme folk i denne kirke, spurgte sagføreren. "Det vil der", svarede lærer Ersted. "Saa støtter jeg sagen" var sagførers korte svar.

Og han støttede den.

Vodskovs egen "private" kirke.

Den daværende præst i sognet, pastor P. C. Jensen, støttede ogsaa tanken og talte ogsaa med sagfører Olesen. Den 26. april 1904 blev der, efter indbydelse af pastor Jensen holdt et offentligt møde på Vodskov gæstgivergaard. Der var mødt 50 deltagere, og der viste sig, efter en del forhandling, at der var god stemning for tanken. Der blev nedsat et udvalg til at arbejde videre med sagen.

Udvalget kom til at bestaa af sognepræsten som formand, gaardejer Søren P. Jensen, Langbrokro, som kasserer, lærer S. Ersted og gaardejer Chr. Jørgensen, Lerbæk. Siden suppleredes udvalget med sagfører Olesen, boelsmand Karl Jensen, Vodskov, og gaardejer Anton Pedersen, Enggaarden.

Helt ejendommeligt var det, at selv om der i 1903 var valgt menighedsraad, saa blev det ikke dette raad, men nævnte udvalg, der kom til at arbejde med sagen. Menighedsraadet anbefalede dog sagen, men paa den betingelse, at selv om der blev opført en tredie kirke i sognet, saa skulle Horsens Kirke, der var - og stadig er - hovedsognskirke, fortsat betjenes regelmæssigt hver søn- og helligdag.

Sagfører Olesen i spidsen.

Det gik maaske lidt trægt de første aar, inden byggeriet kom i gang, men da sagfører Olesen, der var en yderst handlekraftig mand og samtidig var den, der ville yde det egentlige økonomiske til kirkens opførelse, blev kirkens bygherre, kom der skred i tingene.

Den kendte arkitekt P. V. Jensen Klint, der bl.a. blev kendt for Grundtvigskirken i København, udarbejdede planerne. Det skulle være godt, baade materiale og arbejde, forlangte sagfører Olesen.

Det blev murermester Cordes, Aalborg, tømremester Jensen, Nørresundby, og stenhuggerfirmaet Villefrance, Nørresundby, der fik arbejdet overdraget. Grundstenen blev nedlagt af biskop Christen Møller og i grunden blev indmuret et dokument med følgende ordlyd:

Grundstenen til Vodskov Kirke i Hammer Sogn/Kjær Herred, Aalborg Amt og Stift nedlagdes af Stiftets Biskop i den Treenige Guds navn den 14. Maj Anno 1906 efter Christi Byrd. Dette Aar var Kong Christian den Niendes Dødsaar, det Aar, da Kong Frederik den Ottende besteg Danmarks Trone. Kirkeminister var da Enevold Sørensen og Aalborg Stiftsøvrighed var Stiftamtmand Charles Brun og Biskop Christen Møller - Nicolaj Kruse Bøggild var Provst i Kjær Herred og Peder Christian Jensen Sognepræst i Horsens-Hammer.

Sagfører Anders Olesen bar Tanken frem til denne Kirkes Rejsning. Han skænkede Grunden til Kirken og af den Sum 60.000 Kr. som Kirken vil koste, har Staten givet 25.000 Kr. Resten er givet af ham. Beboerne i Sognet har tilvejebragt et Vedligeholdelsesfond paa 4000 Kr. Proprietær Jens Peter Jensen, Engholm, har skænket et Alterbillede.

To stilarter!

I aarene 1906-1908 fik kirken lidt efter lidt form. Det gik ikke hurtigt, da alt skulle være godt og solidt. Men det gik. Oven paa det svære betonfundament blev lagt en granitsokkel af store sten og paa denne opførtes saa kirken af gule haandstrøgne mursten, der senere blev hvidtet. Stilen i kirken blev blandet. Den romanske stil findes i hele kirkens grundplan og i den meget smukke korrunding med buerække af bornholmsk granit. Den gotiske stil fremtræder i hvælvinger, vinduer og den søndre korsarms gavl, medens den nordre korsarms gavl med det ejendommelige runde vindue er præget af renæssancens kunst.

Ejendommeligt er det med de to korsarme i hver sin stilart. De runde buer paa den nordre arm føjer sig smukt ind i bakkernes konturer bag kirken. De to stilarter er samtidig et vidnesbyrd om al menneskelighed midt i det prægtige bygningsværk. Sagfører Olesen ønskede buer paa korsarmenes gavle. Arkitekt Jensen Klint ønskede takkede gavle. Resultatet blev et kompromis: baade bygherre og arkitekt fik deres vilje.

I soklen til det 28 meter høje taarn findes syv svære natursten. Disse skal symbolisere det syvmands udvalg, der fremførte planerne.

Kunstnerisk udsmykning.

I foråret 1909 var kirken for saa vidt færdig, at der kunne foretages indvielse. Den fandt sted den 6. juni og til stede ved indvielsen var kulturminister Enevold Sørensen, finansminister Brun, tidligere stiftamtmand i Aalborg, samt kredsens folketingsmand, trafikminister Jensen Sønderup. Videre var mødt departementchef Damkier fra kultusministeriet og stiftamtmand Oxholm samt en stor præsteprocession med biskop Møller og provst Bøggild i spidsen.

Kirkens udsmykning var ved indvielsen ikke tilendebragt og først sidst paa aaret var de forskellige arbejder afsluttet, men saa kunne menigheden ogsaa glæde sig over at have til huse i en af vort lands smukkeste kirker.

I mange af vore gamle kirker findes store kunstværker, men i kun faa af de nyere kirker findes saa megen kunst i saa smuk udførelse, som i Vodskov Kirke. En undtagelse herfra - synes mange - er det store apsis - eller alterbillede, der forestiller den hellige Christoforus bærende Kristusbarnet over en flod.

I de første fire aar blev den nye kirke bestyret af sognepræsten, sagfører Olesen og gaardejer Søren Jensen, Langbrokro, men i 1913 vedtoges at lade menighedsraadet bestyre begge sognets kirker.

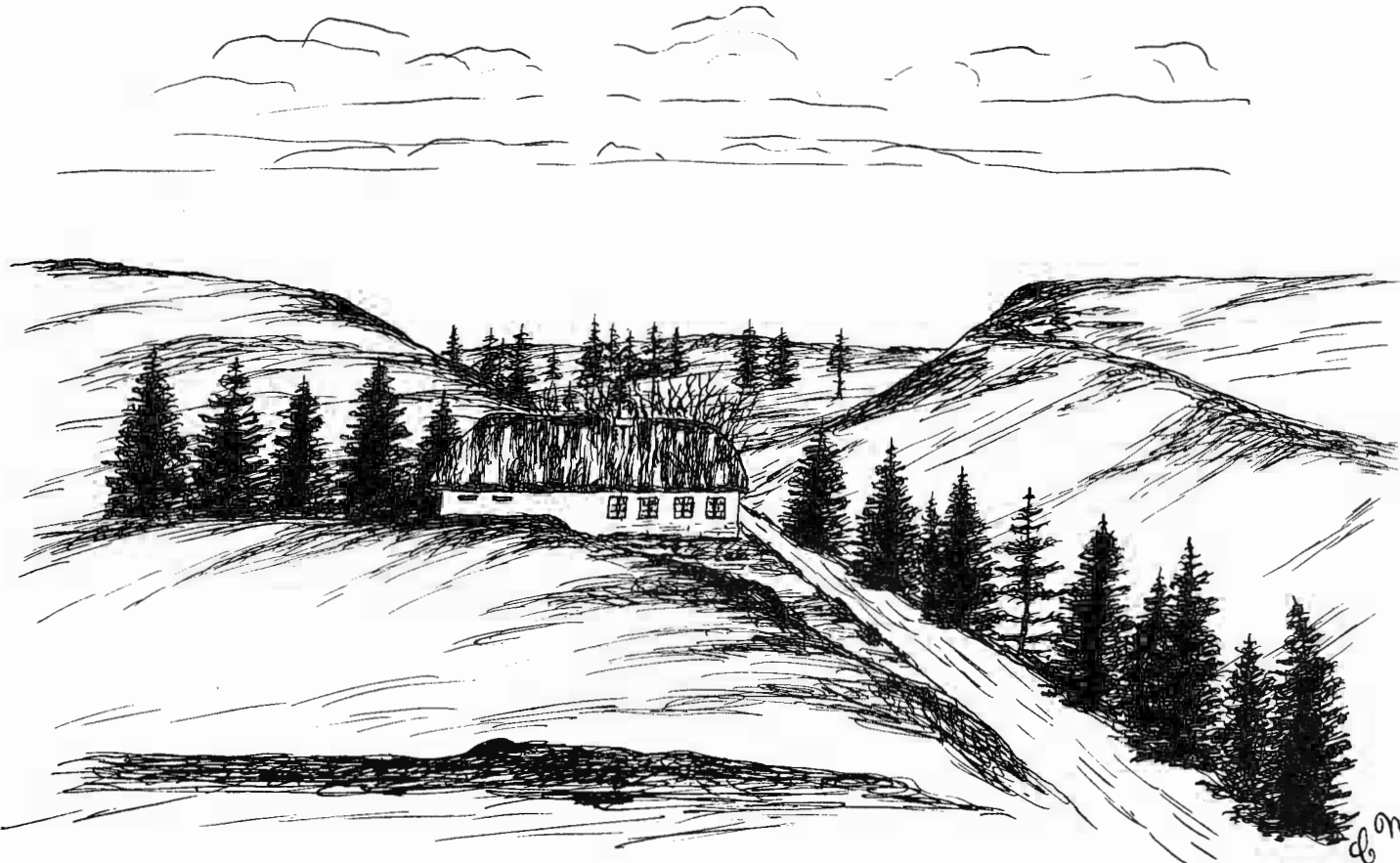
Vodskov har fremfor mange landsbykirker de tre klokker. De er støbte i Lübeck og de bærer paa et skriftbaand inskriptionen:

Til hvile og helgefred i den treenige Guds navn kalde
vore trende tunger.

KARL NIELSEN

Vi bringer her to af Karl Nielsens tegninger fra Hammer Bakker.
Øverst hjulmand Anders Bentsens hus, nederst Marie Mørks hus
ved Vandsted.

Indre Mission i Horsens sogn

Immanuel Petersen, Langholt, har i nogen tid arbejdet med indsamling af materiale og erindringer om Indre Missions virke i Horsens sogn.

Immanuel Petersen har sluttet sit store arbejde med at skrive en omfattende redegørelse, der fortæller om Indre Missions historie i Horsens sogn. Redegørelsen sidder i et ringbind, der også rummer en stor samling kopier af tekster, som Immanuel Petersen henviser til i redegørelsen.

Selve redegørelsen er trykt her i årbogen. De mange tekstkopier kan lånes på Horsens-Hammer lokalhistoriske arkiv på Vodskov skole.

Hst.

Kirkelig forening for den Indre Mission i Danmark blev stiftet året 1861 og var, ligesom de grundtvigske bevægelser, en udløber af de gudelige forsamlinger fra første halvdel af 1800-tallet.

Indre Mission kunne året 1986 holde 125 års jubilæum. Det var vel i den anledning det blev besluttet at få indsamlet historisk materiale på landsplan fra de forskellige missionshuse og indre missionske samfund.

Missionshuset i Horsens Langholt er tilskødet Kirkelig forening for den Indre Mission i Danmark og bærer navnet Emmaus. Bevægelsen er for tiden ejer af omkring 700 missionshuse på landsplan. Der henvises iøvrigt til vedlagte love og protokoller samt informationsnumre af Indre Missions Tidende. Fra sognepræst H. C. M. Krarups overtagelse af embedet i året 1876 til pastor E. Madsen 1954 var der seks sognepræster efter hinanden for Horsens Hammer sogne, der tilhørte Indre Mission. Kopi af omtale i Paul Nergaard: "Dansk Præste- og Sognehistorie" vedlagt.

Det forekommer mig at det er mere et tidsbehov end enkelte personer, der er årsag til det man kalder de folkelige bevægelser, det være sig de politiske eller religiøse.

Vi går nu over til en omtale af de personer, præster og lægfolk, som blev formidlere af Indre Mission i Horsens-Hammer sogne. Indtil omkring århundredskiftet var befolkningstallet så lille og sognene så tæt forbundne, så de ikke helt kan skilles, men på mange måder er en helhed. 1841 var der i begge sogne et befolkningstal på ialt 1000 personer.

Pastor Krarups præstetid i sognene er omtalt i efterfølgende lommer i dette ringbind. Først to artikler af lærer Niels Hald i kopi fra Horsens Hammer menighedsblad september-november 1946. Derefter følger i kopi "Barndomshjemmet", to lommer, "Min Mor", to lommer, samt "Min far var præst". De tre afsnit er skrevet af den lille dreng som blev døbt i Horsens præstegård (den nuværende forpagterbolig) søndag Lillejuledag 1882. Johannes hed han og har haft forbindelse med sit fødesogn til sit 92-sindstyvende år. Da holdt "den lille dreng" nemlig "ved dagens begyndelse" i Danmarks Radio, ikke som svag olding men som frisk mand i sin bedste alder.

Alt hvad der her er henvist til af Johannes Krarup (pastor Krarups søn) skildrer på en god måde, hvordan de første missionsske hjem i Horsens var. Skildringen af hans mors omvendelse er typisk for, hvad Indre Mission stod for. Dog skal det tilføjes, oplevelser kan ikke gøres entydige. Vi mennesker er så forskellige.

Efter de kopier, som der er henvist til på forrige side, følger der kopier fra bogen "En Vårtid" fra side 152 til 159. Her er "Vesterladen", en gård nordøst for Aalborg som lå helt ud mod Limfjorden, omtalt. Den nævnes i 1500-tallet som den "Helligåndslade" og tilhørte "Helligåndsklosteret" i Aalborg. Lars Hastrup får skøde på "Vesterladen" 8.1.1869 med dens tilhørende, omkring 400 tdr. land. Hans unge hustru føder en søn den 4.8.1871, men dør fra sin mand og nyfødte søn fire dage efter, kun 32 år gammel. Inden for samme år mister lærer Laurits Hald i Horsens skole sin unge 26-årige hustru, også ved en fødsel. For en dels vedkommende var det gennem sorg og modgang man sluttede sig til Indre Mission.

Det var unge familier i deres bedste alder, der var initiativet inden for Indre Mission samt en del unge. På "Vesterladen" var der 16 unge mennesker, hvoraf seks var piger. Pigerne var alle medlemmer af den i 1895 startede pigeforening, hvis protokol findes på Vodskov arkiv. En af pigerne var mejerske, en anden lærermejerske. Det var den gang, man selv lavede smør og malkede med hånd. Lars Hastrup var efterhånden kommet i Landbosparekassens bestyrelse og som sådan dens bogholder. Han flyttede 1885 til Danmarksgade 20 i Aalborg, forpagtede gården til forpagter Bering, som var en troende mand, der søgte så vidt muligt at få troende unge mennesker til "Vesterladen". Lars Hastrup kom ofte på sin

gård og holdt forbindelsen med præsterne Krarup og Boeck i Horsens-Hammer vedlige, selv om han var flyttet til Aalborg. Der kan iøvrigt henvises til lærer Niels Halds Selvbiografi, som findes på Vodskov arkiv og desforuden i Horsens-Hammer årbogen 1986-87.

Herefter følger i ringbindet kopi af tredie, fjerde og femte artikel fra Horsens-Hammer Menighedsblad februar, marts og april 1947. Det omhandler Krarups efterfølger pastor O.V.Boeck (1885-1895). Min far og faster er konfirmeret af Boeck, og omtalte ham som den venlige og hjertevarme præst. Hans afskedsprædiken findes i et hæfte på Vodskov arkiv. Han skildrer sin omvendelse i Skagen i vedlagte kopsisider af Paul Nedergaard: "Præste og Sognehistorie" side 397-98. Det er en enestående beretning af en præst og bliver den baggrund hvorpå han lægger sin gerning i Horsens-Hammer. I næste lomme findes en annonce fra avisen, "Auktion i Horsens-præstegård". Den viser lidt om, hvordan en præst drev sin præstegård (1885-1895).

Pastor P.C.Jensen blev Boeck's efterfølger (1896-1930). Først tre lommer med kopier af N.Halds artikler fra Menighedsbladet november, december 1947 og januar 1948. Herefter følger en sang til præstens 60 års fødselsdag, to lommer, mindeord fra "En Vårtid", en lomme, og omtale i avisen af præstens begravelse, samt pastorinde Jensen's annonce: "Auktion i Langholt", en lomme.

Pastor Jensen havde en af egnens bedste røde besætninger, den blev før auktionen købt af Otto Jeppesen, Tranholm. Fru pastor Jensen var meget interesseret i landbruget, og når hun efter sin mands død besøgte Otto Jeppesen, var hun ude at se køerne, og kendte hver enkelt. Otto Jeppesen var søn af Lars Jeppesen, som var med i den første bestyrelse for Missionshuset.

Det blev 34 år pastor Jensen fik som præst i Horsens-Hammer, og der var store modsætninger men jævn vækst for Indre Mission. Søndagsskolen havde udflugt til institutionen i Vodskov. Det var i jumbe og fjedervogn, mon ikke der var en 10-15 køretøjer med flag, og der blev vinket til forbipasserende. Lars Jeppesen, gartner Nielsen, begge med stort skæg, og deres koner og mange andre forældre og ledere. Bette Kristian (Kristian Jensen) som navnet siger ikke af stor vækst, men han kunne med sit stille beskedne væsen og tillidsfulde fremtræden holde søndagsskole. Fadervor og Trosbekendelsen brugte han ofte, og vi beundrede ham for alt det han kunne udenad. Om søndagen, når Bette Kristian var i kirke, slog han kors

for både ansigt og bryst, når præsten havde lyst velsignelsen, og det gjorde købmand J.L.Thomsen også.

Bette Kristian var også "dyrlæge". Når soen ikke kunne få grise, og koen ikke få kalven, så en dreng op efter Kristian og helst lidt hurtigt. Nå, men selv en Bette Kristian kunne komme i vanskeligheder som oversteg både kræfter og evner. Ved en kalvefødsel måtte han sige til sin far: "A blyver nøj te' å ji'op, Peter, så do må heller sej bud efter dyrlægen". Nå, når der så var sendt bud efter en dyrlæge, så var hele gården i alarmberedskab: kogt vand, sæbe og mandskab med tungen vendt rigtig, så den ikke sagde Du men De. Nu kommer så dyrlægens bil og alle mand hatten af. Dyrlægen anså situationen for temmelig alvorlig og tog sine fine blanke redskaber frem, og nu var det på høje tid kalven kom ud, Bette Kristian ville jo gerne lære dyrlægen kunsten efter og stak en hånd ned for at føle, så siger dyrlægen: "Væk med fingrene, Jensen". Jeg havde nu lidt ondt af min søndagsskolelærer, og var lidt sur på dyrlægen. Bette Kristian havde dog den ære, at han kom til køerne på Kongstedlund hos Hofjægermester Castenskiold, når de skulle behandles for ufrugtbarhed. Det var en afstikker fra søndagsskoleudflugten, men vi nåede da institutionen og tiden gik med leg, chokolade og hjemmebag. Kom der regnvejr blev vi af anstaltens flinke overlæge, frøken Hjort, budt indenfor. Hun virkede så stærkt på os med sin venlige, smukke og myndige fremtræden, så vi aldrig glemmer det, men vi var helt sikre på, det var rigtigt, når folk sagde at selveste sagfører Olesen var bange for hende. Vi så patienterne lege sanglege, og jeg kan se dem for mig endnu synge "Der brænder en ild, den brænder så klar, den brænder i tusinde luer".

Laurits Peter Jensen (1931-1941), menighedsbladet en lomme. Der begynder nu en ny tid med en del tilflyttere der sluttede sig til Indre Mission og var flyttet hertil, fordi der i Horsens nu var blevet et godt og solidt Indre Mission samfund. De fleste af første generation var nu døde, og en ny tråd til. Der følger nu to lommer med program for møder og gudstjenester. Den ny præst holdt møder i Gravsholt og søndre skole. Det var mere bibelforedrag end egentlig prædiken, der var L.P.Jensen's ærinde, bortset fra gudstjenesterne. Tiden fra 1930-1950 var vist den bedste i Indre Missions historie både hos os og på landsplan.

Mellem sognepræst Laurits Peter Jensen og gårdejer, sognefoged Mandrup Jensen blev der et ualmindeligt godt samarbejde. Mandrup Jensen blev gift med Lars Pedersen's datter Marie og overtog

ved sit giftermål svigerforældrenes gård Horsensvej, matr. nr.5r. Mandrup Jensen var den fødte ledertype, dem man på den tid kaldte "sognekonger". Under de to mænds ledelse fik Indre Missions samfund god tilslutning.

Det var de store kristelige landsmøders tid, hvor alle drog af hus fra kl. 10 formiddag til kl. 22 aften. Den store nye Aalborgshal var fyldt til overmål. Det var også på den tid, vi fik vores Menighedsblad, det var ikke så almindeligt den gang ude på landet, så vi følte os lidt foran vor tid.

Som det fremgår af vedlagte protokoller blev K.F.U.M. for Horsens Hammer stiftet og der blev holdt vinterlejr på Petersborg. Der er lommer med program, billeder og mødeplan. K.F.U.M og K. havde et godt fungerende sangkor ledet af lærer Damgren, Grindsted skole. Der blev holdt øvelser i hjemmene, men al privat bilkørsel under krigen måtte inddrages, og sangkoret måtte standse. Missionsugerne fortsatte som vækkelsesmøder, men under en lidt mere afdæmpet form. Der var søndagsskoler i både Gravsholt skole og Horsens Missionshus. Hvert år var der tre juletræsfester i missionshuset. Først for børn med forældre, dernæst for K.F.U.M. og K. og til sidst for ældre.

K.F.U.M. og K. holdt gennem nogle år tre vintermøder på Langholt hotel med kendte talere, der ikke var særlig retningsprægede.

I følge vedlagte Forhandlingsprotokol har der været følgende formænd for missionshuset. Fra 1896-1930 sognepræst P. Ch. Jensen. 1920-1937 karetmager Chr. Sørensen. 1937-1971 gårdejer og sognefoged Mandrup Jensen. 1971-1981 gårdejer Jens Jensen Vester Mølle. Den nuværende formand er diakon Jens Chr. Thunbo.

I Horsens-Hammer Årbog 1986 side 13 omtaler lærer Niels Hald i sin selvbiografi præsterne, han som lærer og kirkesanger måtte samarbejde med, på en ualmindelig smuk og korrekt måde. Pastor M. J. Kjær som den venlige, flittige og arbejdsomme præst, der fik 18 år som sognepræst i Horsens Hammer.

Nu nærmer vi os vor egen tid og arbejdet i kirken og inden for Indre Mission fortsætter uden de store ændringer også efter pastor Kjær's fraflytning under hans efterfølger i embedet sognepræst J. E. Madsen.

På arkivet i Vodskov findes følgende protokoller og informationer i tilknytning til Indre Mission: Pigeforeningens (K.F.U.K.) for Horsens Hammer, stiftet den 10. maj 1895 med pastor Boeck som

formand. Kopi af Forhandlingsprotokol for Missionshuset Emmaus i Horsens fra den 27.11.1896. Fra D.M.S. kvindekreds to protokoller fra den 5.4.1908. Søndagsskolen en protokol. K.F.U.M. stiftet den 5.5.1934 for Horsens Hammer, tre protokoller. Foreningen blev sammensluttet med K.F.U.K. 1952 og ophæves som lokalforening 1976. Et hæfte med pastor Boeck's Afskedsprædiken i Horsens Hammer kirker den 5.1.1896 og Tiltrædelsesprædiken i Lønborg-Egvad kirker den 12.1.1896. Endvidere er vedlagt informationsnumre og jubilæumsnumre af Indre Missions Tidende.

Som fuldtidsansatte inden for kirke og menighedsarbejde udgået fra Horsens sogn kan nævnes følgende: Else Kirstine Catrine Pedersen Melgård, af Vestergård, Lyngdrup. Else blev viet til kina-missionær Johannes A. Vyff 1899. Var missionær i Kina 34 år for D.M.S. Følgende oplysninger i sidste lomme af dette ringbind: Kopi af brev dateret 19.4.1928. Brevet er fundet i Horsens sogns Kirkebog og er en anmeldelse til Kirkebogen fra missionær J. Vyff af to børns dåb i Antung Kirke, Kina, henholdsvis 1916 og 1919. Der er endvidere vedlagt en artikel fra Dansk Missionsblad nr. 4, april 1986: "Fra de første 40 år".

Anna Johanne Christensen af "Nyladen", født 5. april 1906 fik sin livsgerning som diakonisse på Diakonissestiftelsen i København.

Karetmager Sørensen's søn Thomas Sørensen, født 1902, blev præst og fik embede i Vester Jølby på Mors. De sidste år af hans embedstid på Bornholm.

Anna Catrine Larsen født Rønhøjgård den 30.1.1913. Anna var ansat som K.F.U.K. sekretær i Frederikshavn, men blev senere gift med gårdejer Carl Kristensen, Søndergård, Hjallerup. Nu Markedsgården.

Foruden dem, der allerede er nævnt, er der en lang række der, bortset fra formænd og bestyrelsesmedlemmer, har gjort et stort arbejde med afholdelse af bibeltimer, søndagsskole og vore kvinders store arbejde med køkken og rengøring. I søndagsskolen husker jeg Marie Svendsen, Gårn, senere fru Jensen V.Mølle, der påtog sig arbejdet gennem 40-50 år og havde i udpræget grad evner for børn. Marie Kristensen (smedens) Kristian Jensen (Bette Kristian) Otto Jeppesen og Hans Kristensen begge Tranholm, var begge formænd for søndagsskolen gennem en årrække.

Jeg er taknemmelig for den velvilje der har mødt mig hos dem,

der har opbevaret og velvilligt afleveret vedlagte materiale til opbevaring på arkivet i Vodskov. En tak til formanden J. Thunbo, som har betroet mig opgaven.

Øster Hassingvej 22, Horsens Langholt, den første juli 1989.

Immanuel Pedersen

Født i "Petersborg" Gravsholtvej 40 den 14.3.1909

Horsens-Hammer årbog 1989 ISSN 0106-5998. 13. årgang
Årbogen udgives af Horsens-Hammer Hjemstavnsforening
Formand: Chr. Jørgensen
Renskrivning af årbog: Doris Nilsson
Redaktion: Johs. Høgsted Jensen
Tryk: Høgsted print

Årbogen fås ved henvendelse til
Johs. Høgsted Jensen, Møgelbjergvej 58, 9310 Vodskov

